

ZEYNƏB MƏMMƏDLİ
Bakı Biznes Universiteti
Magistrant mamedliz99@gmail.com
Ünvan: Xırdalan şəh. H.Əliyev pr

**AZZA CAKE HOUSE MMC-DƏ MƏHSULUN MAYA
DƏYƏRİNİN UÇOTU VƏ KALKULASIYA SİSTEMİNİN
TƏKMİLLƏŞDİRİLMƏSİ İSTİQAMƏTLƏRİ**

XÜLASƏ

Məqalədə müəssisənin istehsal xərclərinin kalkulyasiyasının araşdırılması mühüm amillərdən biridir. Çünki maya dəyərinin müəyyənəşdirilməsi həmin məhsulun hansı qiymətlə satışa çıxarılmasına, həmçinin satış bazarında fəaliyyətinin davam etdirməsinə köməklik edəcək. Maya dəyərinin düzgün araşdırılıb tertib edilməsi çox önəmlidir.

Münasib qiymətli məhsullardan istifadə etməklə daha münasib qiymətli məhsul istehsal etmək mümkün olacaqdır. Bununla yanaşı müəssisənin əldə etdiyi gəlir onun xərclərini üstələməlidir. Bu üstələmə nəticəsində müəssisə öz fəaliyyətini uzun müddətli davam etdirə biləcək. "Azza" - istənilən bayram və ya ən adi günü unudulmaz zövqlə bəzəyən, çoxillik təcrübə və biliklərə sahib, yaxşı təlim keçmiş, seçilmiş şirniyyatçılar, aşbazlar və menecerlərdən ibarət mehriban heyətdən ibarətdir. Bugünkü gün Azərbaycan ərazisində olan ən böyük şirniyyat mağazaları şəbəkəsidir.

Mövzu əsasında aparılan araşdırmalara yiyələnmək, düzgün plan qurulması və bunun nəticəsində müəssisənin uzunmüddətli fəaliyyətinin təmin edilməsi

Açar sözlər: Maya dəyəri, kalkulyasiya, məhsul istehsalı

GİRİŞ

10 ildən çoxdur ki, müştərilərimiz hər məhsulun ən yaxşısı və mükəmməlini əldə edirlər. Uzun illər boyu siz həyatınızda olan mühüm və əlamətdar günlər üçün hədiyyə olaraq tort, şirniyyat və digər məhsulların seçimində bizə etibar edirsiniz. "AZZA" – adı yüksək keyfiyyət və xüsusi zövq sözləri ilə sinonim olub. "Azza" - istənilən bayram və ya ən adi günü unudulmaz zövqlə bəzəyən, çoxillik təcrübə və biliklərə sahib, yaxşı təlim keçmiş, seçilmiş şirniyyatçılar, aşbazlar və menecerlərdən ibarət mehriban heyətdən ibarətdir. Bugünkü gün Azərbaycan ərazisində olan ən böyük şirniyyat mağazaları şəbəkəsidir.

Məhsulun (işin, xidmətin) maya dəyəri istehsal (xidmət) prosesində istifadə olunan xammalın, materialın, yanacağıın, enerjinin, əsas fondların, əmək ehtiyatlarının qiymətləndirilmiş dəyərini, həmçinin onların istehsalına və satışına sərf edilən digər xərcləri özündə əks etdirir. Müəssisə, istehsal edilən məhsulun qiymətinin müəyyən edilməsi üçün, müxtəlif maya dəyərinin kalkulyasiyası metodlarından istifadə edə bilər. Kalkulyasiya metodunun seçiminə müəssisənin sahəvi xüsusiyyəti, istehsal edilən məhsulların müxtəlifliyi, tətbiq edilən texnoloqiya, istehsalın müddəti təsir edə bilər.

Məhsulun (işin, xidmətin) maya dəyəri istehsal (xidmət) prosesində istifadə olunan xammalın, materialın, yanacağıın, enerjinin, əsas fondların, əmək ehtiyatlarının qiymətləndirilmiş dəyərini, həmçinin onların istehsalına və satışına sərf edilən digər xərcləri özündə əks etdirir.

Müəssisə, istehsal edilən məhsulun qiymətinin müəyyən edilməsi üçün, müxtəlif maya dəyərinin kalkulyasiyası metodlarından istifadə edə bilər. Kalkulyasiya metodunun seçiminə müəssisənin sahəvi xüsusiyyəti, istehsal edilən məhsulların müxtəlifliyi, tətbiq edilən texnoloqiya, istehsalın müddəti təsir edə bilər.

Bir neçə kalkulyasiya metodu mövcuddur:

- mərhələ metodu;
- proseslər metodu;
- sifariş metodu;
- normativ metod (Standart kostinq);
- birbaşa məsrəflər əsasında kalkulyasiya metodu (Direkt kostinq);
- tam maya dəyərinin kalkulyasiya metodu (Abzorbşn kostinq).

Məhsulun maya dəyərinin kalkulyasiyası istehsalatın uçotunun son mərhələsi hesab olunur.

Müəssisələr bazar münasibətləri şəraitində hüquqi və iqtisadi baxımdan xüsusiləşərək müstəqil olurlar. Bu, iqtisadi əlaqələr sistemində müəssisənin rolunu daha da mürəkkəbləşdirir və uyğun olaraq onun idarə olunmasının rolunu əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Bazar iqtisadiyyatı şəraitində fəaliyyət göstərən müəssisənin əsas atributu onun gəlirli olması, rentabelli işləməsidir. Bu isə əsasən iki amildən: xərclərin səviyyəsindən və məhsulun qiymətindən asılıdır.

Müəssisə həm də məhsulun reallaşdırılmasına (satışına) xərclər – kommersiya xərcləri çəkir. İstehsal maya dəyəri ilə kommersiya xərclərinin məcmusu məhsulun tam maya dəyərini əmələ gətirir. Məlumdur ki, istehsal prosesində yüzlərlə müxtəlif xammal, material, dəstləşdirici məmullatlardan, müxtəlif avadanlıqlardan və alət növlərindən istifadə edilir və çox sayda müxtəlif texnoloji əməliyyatlar yerinə yetirilir.

Bununla əlaqədar olaraq, istehsalın faktiki məsrəflərinin uçotu və maya dəyəri üzrə tərtib edilən planı əsaslandırmaq üçün bu məsrəfləri qruplaşdırmaq (təsnifləşdirmək) lazım gəlir. Hər şeydən əvvəl, qeyd etmək lazımdır ki, müəssisə miqyasında xərclər üç əsas növə bölünür:

1. Məhsulun istehsalı və satışı ilə əlaqədar olan xərclər -məhsulun maya dəyəri və tam maya dəyəri; bunlar cari xərclərdir və məhsulun satışından əldə olunan vəsait hesalama ödənilir;

2. İstehsalın genişləndirilməsi və yeniləşdirilməsi ilə əlaqədar olan xərclər. Bu xərclər yeni məhsulun istehsalı və köhnənin modernləşdirilməsi ilə əlaqədar olan birdəfəlik xərclərdir iqtisadi məzmununa görə birdəfəlik xərclər əsaslı vəsait qoyuluşudur;

3. Müəssisənin sosial-mədəni, mənzil-kommunal, məişət və bu kimi qeyri-istehsal ehtiyaclarına çəkilən xərclər. Bu xərclər istehsalla birbaşa əlaqədar olmadığından onlar maya dəyərində daxil edilmir; bunlar, əsasən, müəssisənin mənfəəti hesabına maliyyələşdirilir.

Maya dəyərinin hesablanması məqsədindən asılı olaraq, təsnifləşdirilmənin istehsal məsrəflərinin iqtisadi elementlərinə (ünsürlərinə) görə və xərc (kalkulyasiya) maddələrinə əsaslanan iki əsas sistemi mövcuddur.

Məsrəflərin iqtisadi elementlərinə (ünsürlərinə) görə hesablanmış maya dəyəri - buna xərclər smetası da deyilir - məhsul istehsalı və satışı planının yerinə yetirilməsi üçün tələb edilən ümumi resursların həcmi, hansı konkret məhsul növü üçün istifadə edilməsindən asılı olmayaraq, onları dəyər ölçüsündə əks etdirməyə imkan verir. İstehsal məsrəfləri iqtisadi elementlər - xərclər smetası - üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırılır: [2]

1) material xərcləri (qaytarılan, istifadəsi mümkün olan tullantıların dəyəri çıxılmaqla);

2) əməkhaqqı xərcləri;

3) sosial sığorta ayırmaları;

4) əsas fondların (köhnəlməsi) amortizasiyası;

5) sair xərclər.

Məsrəflərin göstərilən təsnifatı bütün müəssisələr üçün vahiddir, məcburidir və istehsal xərcləri smetasının tərtibi üçün əsasdır. Directions of improving product cost accounting and calculation system in Azza cake house LLC

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Muhasibat uçotu dərslük (Bakı 2008)
2. Muhasibat hesabatı – S. M Səbzəliyev

3. Muhasibat uçotu və audit – BAKI 2006
4. <https://azza.az>
5. kalkulyasiya metodları dərslik

Z.Mammadli

**DIRECTIONS OF IMPROVING PRODUCT COST ACCOUNTING AND
CALCULATION SYSTEM IN AZZA CAKE HOUSE LLC**

SUMMARY

In the article, one of the important factors is the examination of the calculation of production costs of the enterprise. Because determining the cost will help to determine the price at which the product will be sold, as well as help to continue its activity in the sales market. It is very important to correctly research and arrange the cost of Maya. By using affordable products, it will be possible to produce more affordable products. At the same time, the income of the enterprise must exceed its expenses. As a result of this increase, the enterprise will be able to continue its activity for a long time. "Azza" consists of a friendly staff of well-trained, selected confectioners, chefs and managers with many years of experience and knowledge, who decorate any holiday or the most ordinary day with unforgettable taste.

Today it is the largest network of confectionery stores in Azerbaijan. Mastering the research conducted on the basis of the topic, making the right plan and as a result, ensuring the long-term operation of the enterprise.

Keywords: calculation, cost, production of the product

З.Мамедли

**НАПРАВЛЕНИЯ ПО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ СИСТЕМЫ
УЧЕТА И КАЛЬКУЛЯЦИИ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ
В ООО «КЕЙК ХАУС «АЗЗА»**

РЕЗЮМЕ

В статье одним из важных факторов является рассмотрение калькуляции себестоимости продукции предприятия. Потому что определение себестоимости поможет определить цену, по которой товар

будет продаваться, а также поможет продолжить его деятельность на рынке сбыта. Очень важно правильно исследовать и оформить стоимость Мауа.

Используя доступные продукты, можно будет производить более доступные продукты. При этом доходы предприятия должны превышать его расходы. В результате этого увеличения предприятие сможет продолжать свою деятельность еще долгое время.

«Азза» — это дружный коллектив хорошо обученных, отборных кондитеров, поваров и менеджеров с многолетним опытом и знаниями, которые украшают незабываемым вкусом любой праздник или самый обычный день.

Ключевые слова: расходы, производство, расчет

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 12.01.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 04.02.2024

Rəyçi: Dos., X.C.Əzizova

tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur